

שבע ואריאציות

גבריאל מוקד

לבושו וגופו

הוא נאלץ לפעול בלי הרף, לפתח פעילות חיצונית, להתעייף מעקיבה מטרידה וכלתי פוסקת אחר האירועים, לעמול עמל מייגע יותר מתכולתו של איזה קריטריון סביר, כדי שלבושו האופייני לא יעטה פתאום חלל ריק דמוי גוף, מתוך תקווה שלא ייהפך לחלל ריק דמוי גוף בתוך חולצת נסוס. בהיותו כפי שהוא, ספון בתוך לבושו האופייני, שהיה מדי החלל שלו, נתון בין קפליו, צינורותיו ומיכלי החמצן, נטה כעל פי חוק גראוויטאציה פרטי ואבסורדי להימוג ולהיהפך לחלל ריק, לא להיות, להשאיר רק את מדי החלל שלו מהלכים בשטח, מתכופפים, בודקים ברצינות את דוגמות האבק הרדיואקטיבי, סורקים את שרידי העיר, טסים בהליקופטר מעל שרשרת ההרים או מנקים את זוגיות העיניים של המסכה הפלאסטית העתיקה, שקנה פעם. רק פעולות השבעה מרוכזות בתכלית, טכס פולחני גרוטסקי, מיוחד ומפתיע, יכלו עוד להרעיד את קווי שדה הכוחות המת בתוך חלל ריק דמוי גוף, המצוי בתוך ריקמתה החיבורת והמקומטת של חולצת נסוס. רק סידרת פעולות מכוונות היטב, הזות כלים על פני לוח השח, שלוש שיחות מדיניות ערות, גירוי קצת יותר חזק, איסוף רגעי יוקרה מרוכזים, יכלו לשמור בינתיים על קווי גופו, המפוזרים ורוטטים בחלל הריק, מהתפוררות מוחלטת. לבושו האופייני, שהיה מדי החלל שלו, לא נזקק לדמותו הממשית על-מנת לבצע פונקציות אחדות של יכולתו ולערוך פעולות סיור שיגרתיות בשטח. הוא נעלם עוד בחייו ככבואות קרובי-משפחה שמתו, שלפוחיות סכון שנתפקעו בחלל החדר, ניצוצות אירועים שהיו פעם (רק עיקבותיהם ניכרו עוד על לוח-הגראפים הגדול), צללים ושרידי דיוקן. היה עליו לחפש את עצמו בשעה בין הערביים, בהזדמנות מאוחרת, מתוך כחילה שתמיד נשאר, לקשור קשר אחר קשר, לטפח גינת קאנדיד אחר גינת קאנדיד, כדי שבכלל יוכל להגיע למשהו, לזיהוי קו כלשהו של דמותו בלבושה האופייני. צורות שונות של פעילות מכוונת נועדו כאן להעניק לפעמים מיסגרת של תדמית לחיוך, לפנים ולגעגוע. הרי לא היה שום דבר ממשי בתוך חולצת נסוס. רק ניתוק קורי החלום הרע שחלם

---

* קבוצת-הוואריאציות המובאת כאן נועדה להוות רקע-התייחסות מיידי שאליו יוכלו לפנות קוראי מאמרו של עזריאל קארפמן. שתיים מהן (לבושו וגופו) ומפקד הפרטיזנים) הופיעו כ'מיבחר הוואריאציות 1979-1959', ושתיים מהן לא הופיעו שם והן מאוד בלתי-ידועות למרות שחזרו לפני שנים (מי שניצב רועד כך בלב המעגל והאורקל המזורז). נוסף לכך, מתפרסמות כאן גם פתיחות לשלוש ואריאציות חדשות, שנכתבו בשנתיים האחרונות ושייכות לקבוצת-יצירות שעליה נימנות גם שלוש הפתיחות לוואריאציות אשר הודפסו לאחרונה ב'מאזניים' (אביב 1984).

מהבחינה התוכנית אפשר לחלק את שבע הוואריאציות הללו כדלקמן: 'לבושו וגופו' הוא פרק מתוך המחזור 'האיש בחולצת נסוס', הדין ביחסים בין גוף (או אדם) לבין לבוש אגדי. הוואריאציה 'מפקד הפרטיזנים' שייכת למחזור הוואריאציות שמטאפורת-הצבא והקרקות היא מרכזית בהן. 'האורקל המזורז' שייך לקבוצת 77 הוואריאציות, שעניינן לשון-77 משפטים שכל אחד מהם מתמצת גישה פילוסופית או דתית. לקבוצה זו שייכת גם ה'וואריאציה השפינוזיאנית'. ואילו שלוש הוואריאציות האחרות ניצבות כל אחת בפני עצמה: 'מי שאיננו ייתי עכשיו' עוסקת בעיקר בחוויות טראומטיות של נאמנות ובגידה, עניין הרפוס הפסוקי נסב על יחס לתבניות לשון ולתבניות חוויה לעומת לשון וחוויה, ואילו 'מי שניצב רועד כך בלב המעגל' הוא בוודאי טכסט שעניינו חוויה-וביגריפיה, אם תיחפש הביוגרפיה על-ידי מה שאפשר לקרוא לו: מוכן רוחני עמוק.

היה עשוי לפעול ישועה. כאן כבר שום דבר לא היה מסוגל לעשות ישועה. איך חלל ריק דמוי גוף היה יכול לעשות ישועה? איך חלל ריק דמוי גוף היה יכול לפעול ישועה. שום גוף ממשי לא עמד מאחורי הרפתקה זו. שום גוף ממשי לא היה מסוגל לפעול כאן ישועה: אבל היה עליו לנתק את קורי החלום הרע, שחלם על לבוש אופייני ועל חלל דמוי גוף, על מדי חלל ועל היעלמות אבסורדית. עתה היה הכרח להחליט מה לעשות בין אור וחושך, ומה זה נקרא לעשות ישועה: לנתק קורי חלום רע, שחלם בין אור וחושך על לבוש אופייני ועל חלל ריק דמוי גוף, או לעשות ישועה בלבושו האופייני, להתעופף כסמל מישוואה כימית מעל שרשרת הרים, להיעלם סתם כקו באוויר תוך עשייה מרוכזת של ישועה.

* * *

הוא נאלץ לפעול בלי הרף, לפתח פעילות חיצונית, להתעייף מעקיבה מטרידה ובלתי פוסקת אחר האירועים, לעמול עמל מייגע יותר מתכולתו של איזה קריטריון סביר, כדי שלבושו האופייני לא יהיה פתאום אשליה מגוחכת, העוטה גוף מכוער ופצוע: על מנת שלא יהיה רק גוף מכוער ופצוע, המנסה למשש באצבעותיו זיכרון של אשליה מגוחכת. להיות לבושו האופייני כפי שהוא, בד פריך של אשליה מגוחכת, העוטה גוף מומס יבש, נטה עכשיו בתום ההתפכחות להימוג כעל פי חוק גראוויטאציה פרטי ואבסורדי, להיפך לאוויר, לא להיות, להשאיר רק את הגוף החשוף והממשי בעליבותו: מהלך בשטח, נחנק מדמעות, מעמיד פני איש בחולצת נסוס, בורק ברצינות דוגמאות של השפעות חשובות יותר, מספר על כך כדי להיות פטור מצל של חשד, סוקר את שרידי העבר הדימיני, נדחק במרפקי שכניו לאוטובוס, מגביה כתפיו, מחייך חיוך פיקפוק חרד. רק פעולות השבעה מרוכזות בתכלית, רק טכס פולחני גרוטסקי, מיוחד ומפתיע, יכלו עוד להרעיד את קווי-הכוח של צל הבבואה המדומה ולהוכיח את קיומו של לבוש האשליה. רק סידרת פעולות מכוונת היטב, הינתקות מפעילותם השיגרתית של תאי הגוף, 'שלוש שיחות ליום על נושאים עקרוניים כאמת, גירוי קצת יותר חזק של חוסר רצונו להיות, איסוף רגעי התלהבות מגובשים, יכלו לשמור בינתיים על קווי הצל של לבושו, הרוטטים בחלל הריק, מהיעלמות מוחלטת. דמותו האופיינית, הנטל של מיגבלותיו, לא נזקקה לתדמית של מדי חלל על מנת לנשום את האוויר הדחוס והטחוב של עליבותה בקרן הזווית השמורה שלה. יכולתו המיוחדת נעלמה עוד בחייו כבבואות קרובי משפחה שמחו, שלפוחיות סבון שנתפקעו, ניצוצות אירועים שהיו פעם בחלל ובזמן, צללים ושרידי דיוקן. היה עליו לחפש את לבושו בשעה בין הערכיים, בהזדמנות אחרת, מתוך אמתלה מיותרת, לקשור קשר אחר, לטפח גן געגועים פרטי אחר גן געגועים פרטי, כדי שבכלל יוכל להגיע למשהו, לזיהוי קו כלשהו של דמותו בלבושה האופייני. צורות שונות של פעילות מכוונת נועדו כאן להעניק לפעמים מיסגרת של תדמית לאפשרות, לריחוק ולגעגועי יכולת. הרי לא היה שום דבר ממשי בחולצת נסוס. רק ניתוק החלום הרע שחלם היה עשוי לפעול ישועה. כאן כבר שום דבר לא היה מסוגל לפעול ישועה. איך גוף פצוע ומכוער היה מסוגל בכל ערייתו לפעול ישועה. שום לבוש מופשט לא היה מסוגל כאן לפעול ישועה; אבל היה עליו לנתק את קורי החלום הרע, שחלם על לבוש אופייני ועל גוף פצוע ועירום, על צל יכולת ועל היעלמות פתאומית. לכן היה מוכרח להחליט בדחיפות מה לעשות בין אור וחושך, ומה זה נקרא לעשות ישועה: לנתק קורי חלום רע, שחלם בין אור וחושך, על לבוש אופייני ועל גוף פצוע ועירום, או לעשות ישועה בגופו הפצוע והמכוער, להתעופף ממש עירום ועריה בפרישת ידיים ורגליים, כמתוך שיטוח גוף על כרים של זרמי אוויר, כסמל מישוואה פרטית לחלוטין, מעל שרשרת הרים, להיעלם סתם כקו באוויר מתוך הכרה בחוסר יכולת מוחלטת לעשות ישועה.

מנהיג הפארטיזאנים

כאשר הגיע מנהיג פארטיזאנים עיקש ויחפן מהמחוזות השוליים ביותר של האימפריה לבית-ספר לפיקוד ומטה של קצונה קיסרית בעיר-הבירה, חש עצב מוזר שהאפיל באיטיות כעננה על מראה עינים של התפעלות אמיתית משכיחות החמדה של האקאדמיה. בהתהלכו כפי שהוא, לא קרוע ובלוי בגדים, אלא לבוש בצניעות אופיינית בסגין מהוה מצבע חום-מתן ומחייך חיוך מלא יראת כבוד, מהסס ותמיה,

משוטט בעויות מבושת כמתחיל רציני ונבוך בין צמודי השיש של מכוני הלוחמה השונים, בטרם תתחלנה ההרצאות על איסטרטגיה ומאבק עיקש על הכול ולא-כולם כאולמות הרמים, נדמה היה לו לרגע, למזור מבין מפקדי האימפריה, imperium sanctum et terribile, כי פרט למלחמה לא עשה דבר בחייו הקצרים והאלימים, הארוכים רק על פי קנה מידה של תלאות, אויבים וקטל מדויק, רצחני ומלא גיל בקרבות, שלא נרשמו בינתים בתולדות הצבעוניות של אנימה מונדי ורק בחלקם הקטן היו מוגדרים במידה מספקת, הן על פי קבצי התקנות הפרטיות שלו והן על פי חוקי האקאדמיה, בית-הספר הגדול ביותר למישנות הלוחמה בשני העולמות. שנות חייו עברו עד עכשיו ובזבזו לריק בעשרות מאבקים חסרי תכלה, בהרים ובעמקים בלתי ידועים לאיש, עתה ידע. האמת המרה התכררה לו בהדרגה עם יציאתו ממחבואו הרחוק, שם בהרים המיוערים מעבר לים, והפליגו, לוחות מצויירים של מאבקי כידו, צופה כגעגועים אחורה לברית נעוריו ונסחף בינתים בין גלים בזרם תחת נעלם של האוקיאנוס, מערבולות גיאות בלב ימים אדירים, נפח אטום ואלמוני של תהומות והרי מים גולשים, ניסע ונוטה, יחד עם מחוג המצפן וחרטום הספינה, לעבר בירת הקיסרות. איש לא הכיר אותו ואותו, את דמותו הרועדת ואת מאבקי, במחוזם התם והנאות ולא זיהם בזמנם המקורי, בעידן הנעורים הקסום והקובע גורלות, אפשרות יחידה של התפעמות סתורחה בטרם חושך מתוך ליכוד אמיתי של טורי גילויים חדשים עם התעצמותה של שורת ההישגים בסוד לבכות ומערכים נפתחים ונסגרים, נבנים ומתגבהים בהדרגה, אימון היד יחד עם גידולה או הוספת פרובינציות ביחס ישר לביצור עיר-הבירה וגידול איטי של חשיבותה בלב הדברים. שנות המאבקים האלימים ושטופי הדם בגבעות הצחיחות וניחרות ובעמקים שכוחים, קטנים וירוקים, שביניהן חלפו ללא שוב בסכיבה שקיומה לא היה ידוע או נחוץ לאיש והקרבות עליה לא הוכנסו לספרי הרשומות של האקאדמיה, אותם דפתראות של אינדקס רשמי ורב כרכים, שמשמעותם לא הוטלה מעולם בספק אפילו על ידי, מעריץ קטן ומושבע של סמכויות מסורתיות שעמדו בפני שן הזמן המכלה וכולע את הכול, כרונוס אימתני וזקן המפורר לא רק יקמות חיצוניות וקישוטים נוקשים בשולי הגעגוע, אכומיה וחשוקיה של גדולה תקיפה ומכוונת מעבר לה, אלא אפילו יסודות עולם, מיבנים מובהקים ביותר של מחאה נגד האירוע ורישומי הרוגנים והרבגוניים.

הידיעה שנרכשה בקרבות הללו, מאבקי החשובים והחשאיים ביותר עד יום גלות, אבדה לחלוטין כחלל הריק של הגבעות ומי זכר אפילו את קורות העמקים הירוקים והקטנים, הלחות מדמעות ומטל נעורים, מקומות וזמנים פרטיים לגמרי של הגעגוע, שלא הלמו אולי קני מידה כלליים יותר: אך גילו למרות-הכול קוויי יוצר אוניברסאליים ודרכי התקדמות אפשריות של פעולה ויכולת? גם אותם מתי-המעט שליקט אל דגלו, סמל הראלדי מרוקם של צוקיפים שכוחים מראשית שנות שישים של מאה עתיקה, או שלט אוואנגארדי עם אריות כסף ונמרי ארגמן המרוקעים על מתכת קשה וטובה, חבורות לוחמים אלו נזדמנו כאורח מיקרי, יותר מייצג אפשרויות שונות ואכזרות מאשר משקף אפשרויות מיוצגות כאמת, ולא היו, כמובן, אפילו בקירוב, צבא שנרשם אי-שם מבחינה היסטורית בינות הכוכבים. לא רק ניצוצות אורן הרגוע של הקונסטלאציות העתיקות, המהבהבות בגדולה שליווה, לא ייעו דבר עליו, על יכולתו ועל צבאותיו המיקריים, שגלקטו ולוכדו רק לצורך גילום אפשרויות עד ארגיע, הבלחות חטופות של מישחקי-נעורים מעמקים ואמיתיים יותר; הם לא היו ידועים גם לאסטרונומים נועזים הצופים בהיערכויות מפתיעות ומבורכות ביותר של הזודיאק, צל הבלים של חלומות גדולה. לא הקרבות, לא המשתתפים המעטים והחללים הפוזרים בהם לרוב, ולא מנהיגן הכושל של מערכות טאקטיות עקובות מדם במלחמות הסומות של הפרובינציה, לא נזכרו ולא נודעו בפסגות שלטון של יקום הכוכבים, או אפילו לא בכירה הגאלאקטית הצנועה של מחוז השמשות והירחים הזה, איפרכיה צדדית לגמרי של שביל החלב, שלוחה קטנה בהחלט במפות מקופלות ומרשרשות, אם לא של הלב אזי של עוצמה וכוח, המנסות לתאר כדרךן הקטועה והנמרצת תחום זעיר מאוד של מישטחים רועדים של הקרום החיצון, או, אולי, בשפת האירוע. במקרה הטוב ביותר יכלו כל המאורעות הקרביים הללו, מסופרים למישהו אוהד ומתארים אותו כממדיו המצומצמים, לשמש ייצוג-מישנה מדגים, המהווה כמישרין צילום של פינה באחד המודלים הלא-חשובים על שולחן-שדה של המכון הקיסרי בעיר-הבירה. מבחינות מסוימות מוטב היה לא להיודע כלל בשערים מאשר להתפש כפרפר זעיר, להיות ממין כתופעה שולית בדפתראות האימפריה ולהיגזז באחד מרכבות ספרי הזהב, הצפוניים באוצרות-הקסף, תכלת וכדי יין כמיקדשי אלים מסדר גודל מוגבל,

ששירתם כוהנים בגליות. מגוון הולם ומפתיע, הנערכים במיספרים היירארכיים סדורים לפני המזבח, בעוד יצר הקיום, אותו כוח עיוור ועז, דחק אותו למרות הכול לניסיון לזכות באישורי הסתופפות צנועים מרשויות קובעות, שיעידו לפחות על מקום ליד המקום העיקרי, בחלל המקושר למיצער בקואורדינאטות של כיוון לזירת ההתרחשויות הגדולה ולדגמים מאקרוקוסמיים יותר של מישחק מלהיב, מבירור יחסי התפשטות עד שיחזור צמחים מכאיבים וקביעות מופת של ממדים ומובנות בלב האירוע. אפילו רצונות שונים וקטלניים ביותר של הוכחת יכולת עיוורת בלא מחשבה תחילה, מעשה או כוח מסומא ומלוכב הנראה כשלווה, לא היו פטורים מתשוקת התהילה במרכז המוחלט של הממלכות, האלו. רק איחור מלא וגורלי של מקום הפעולה על לוח המזלות המכוכב, הסובב בין הצלחה לכישלון ובין עליית קרן לבני שם לבין חשכת הסתמיות, יכול למנוע רצון מיותר לצמוח, שעשוי היה בגיל מוקדם יותר לשכנע אפילו לוחם פראי לגמרי ללמוד בשקידה תרגילי-סדר הגיוניים וגמישים של האקאדמיה על מנת לזכות בדרגות הקצונה ולייצג בדרך חוקית ומפוארת מעמד פורפיריה, הנעלה על כל ספק, עטוי תכלת ואחראי לבחירת ידידים וסגנים, נוטף דם וחותך החלטות, רצין ומרשיע בין חושך לחושך. (בעיית הקיצוניות וחליפת הגיל הראשון של הנעורים נכחנה לא פעם על-ידי הנזירים במדבר האדום בסוריה עילית ומתבודדי העמודים בשממת הנחושת מזרחה ממוצאי הטיגריס, אשר דגלו בשניות השלמה לעומת השילוש היחסי יותר של רוב מרכזי הסמכות המסורתית במהלכו השוטף של הקריקולום. אכן, אכן: נהגו למלמל כוהנים תומכי השילוש לתוך זקניהם מדיפי הקטורת כל אימת שהואשמו בהפרחת מילים ללא כיסוי). רק הביטחון שאין קשר ממשי בין אופי מאבקיו הבודדים בגבעות, הרחק מכל יישוב, ובין כלי הנשק הרגילים ומערכות קיסריות שעל פיהן לימדו מישנת קרבות באקאדמיה, יכול היה להפיג שיעבוד של תלות במעגלים סגורים ואיטומן של דרכי יכולת: נתיבים בידים, כאובים וזוהרים בין חושך לחושך. אבל ודאותה של מישנת הלחימה הפרטית בגבעות חייבת היתה להיכפות עליו ביד קשה ובזרוע נטויה, כי מי יכול לוותר מרצונו הטוב על עיטורי הכבוד של האקאדמיה, המכון הגבוה ביותר לטאקטיקה ולאיסטראטגיה בשני העולמות? מי יכול לוותר על סיכוי יחיד ללמוד במכון, שאפילו הקצינים הזוטרים, אשר לימדו בו את משחקי הכדורת האויקלידית, היו עטויים בתוגות ארגמן ונעלו סנדלים מעץ הבנה עם רצועות הכסף? מי יכול להתעלם בלי ללון בעומקה של הלכה צבאית באמצע כיתה של מדריכים מרצינים ונוזריים, המתגוששים ונאבקים בלי הזהרה מוקדמת בגוף וברוח, בין פסלי אלים ודמויות שחומות ומזהיכות של חיות הקודש, חניכים ומורים האוחזים בכלי נשק של טַכְנָה דקה ומתכתית, אלת הקרב והנעורים, המגולפת ומתנשאת לגובה בין קרני פוך וגופות עירום, בדלי גיר ולוחות מישוואות, מראות חזרות ושטופות שמש של מיקצבי החומר, טבלאות מיון שחורות ותחרטים אדומים, המכילים המון סימונים וקיוקווי היירוגליפים מתרוננים, פרסקו ציפורים ודגים ושירטוטי תבליטים משוחים בארגמן וכסף דק של דינאמיקה קבוצתית? האם אפשר היה לשכוח מבט היסוס ירא, אשר גילה בעומק האולמות הרמים דגם פתוח וזוהר בתכלת ים ושמים של תופעות תנועה, שעל רקעו כולטים שבעתים הגראפים הגדולים של אפשרויות מפלה וניצחון? גם קצינים מחמירים, שכזו לעיטורים הרגילים של לישכות האזרחות והמיפקדות המקומיות, נהגו לדבר ביראה ורתת על יכולת היצירה הגלומה בכיתות האקאדמיה ועל כוחות התיכונן המקנים בסטוים המרווחים בין אולמות השיש הגדולים הללו: ומי יכול היה מרצונו הטוב לא ללמוד במרכז הקיריה הקיסרית, שכבר קרא לה המשורר עיר ורודה האדומה שימיה כמחצית הזמן, בשחר בין לובן השיש ונמלי הים והשמים.

אבל אפילו אז זהר בלב רסיס עצוב, נטף הכרה גבישי, ממתכונת אותן קמיעות-עינבר יחידות ורבות סגולה שהועלו לפעמים ברישתות דייגים בתום סערות ימיות כאופק אפור וזעזועי אימה בלב אוקיאנוס; האורקל המוזר דובב בלשון ברורה: לא גליות הטכס של האקאדמיה, לא התוגות הלבנות ולא פורפיריית המדים, העוטים את מפקדי מיסדר-השמש של הקיסרות, לא יכלו בעצם לגרום יותר מעונג אסתטי, התפעלות מהתנועה הריתמיה של גוף ורוח, לפני שעה עקובה מדם ואחריה: רגע האמת האכזרי והקובע, אך לא יכלו, כמובן, להושיע בעיצומו של הרף-העין המר ההוא, טוב מבנים ובנות, הורדת כסותן של מציאויות עורמה, לעת קרבות בודדים שנכפו עליו בגבעות המולדת אשר מידת הרים הריהן. מערכות גדולות אלו לא נועדו עבור המשימה הקרבית שהוטלה עליו מטעם האקאדמיה למרות היותן האפשרות היחידה לייצג (את האקאדמיה) ברציפותו של מהלך-הלימודים הקובע (המשותף לה ולו). ודאותה של מישנת הלחימה הפרטית שלו בגבעות, המהממת בסגירותה הפראית ועתיקת היומין, חייבת להיכפות

אפילו עליו ביד קשה ובזרוע נטויה בלי להטעים יותר מדי את ההכדל המר בין תחולתה לתחולות אחרות. הרי כל ההבדלים הקובעים היו ברורים כבר מרגע שנזכר מרכז הכאב העיקרי ולא צריך בשום פנים ואופן לשנן ולהדגיש אותם במיוחד, הוערו מדי פעם הערות-מישנה שיטחיות על-ידי צוות-הקצונה המצומצם שלו אפילו בין אוהלי שדה בגבעות. הוא היה חייב להקשיב בכבוד לדבריהם של מורי האקאדמיה, שאפילו הנבחרת העשירית במעלה שלהם יכלה לנצח כל נבחרת אחרת בעולם, ולא להקדיש תשומת-לב יתירה לגופם ולבושם הזוהר בין מדרגות השיש. הרי הדברים הרבים שנאמרו בין חושך לחושך, במשך יממה גדולה ומשחררת של משא-ומתן באקאדמיה, היו נעלים בתוכנם הרם, בפירוטם ובצלילם המתכתי, גיבוש צורה שקופה וקורנת, על רוב ההמולה השבטית ועגות המיעוט השכוחות, שלא לומר המסורבלות והמיושנות, במחוזות-הספר הנידחים ואזורים מעבר לגבול הקיסרות. במידה שאפשר לתאר קרבות ממשיים של שעות ניחרות ועקובות מדם במכון התקנים ובהיכל המפות של האקאדמיה, הם סוכמו לאשורם, בלא טעות ומשוא פנים, הרבה יותר טוב משידע לתאר בעצמו מיבנים כלליים, יסודות סמויים ופיגומים ניגלים של האירוע.

שום מפקד פארטיזאנים ממחוזות-הספר הנידחים של האימפריה, שליקט אל דגלו גונדאות מעורבות למדי של אנשים וכלי נשק, להקות גברים לזהטים מיאוש, ליאות ושנאה, החמושים בכל הבא ליד, לא יכול להשתוות עם מישנתה הסדורה של האמת הקיסרית (אף כי יכול היה להתחרות בהצלחה עם מחזורי בוגריה), לא מבחינת פירושים מקיפים ועיקביים של מעשה המלחמה ולא מצד הקונסטרוקציות הלוגיות הסומכות את כתלי מיבניה או הבאות במקומם בכמה מכת-הספר החדשנים שלה. באמת, איזה צבא מעורב הועמד לרשותו ופעל באחד המחוזות הנידחים והשוליים ביותר של האימפריה! שארית כוחות מטאפיסיים ישנים, שאיכדו מזמן כל שייכות לשיטת פיקוד סדירה ומקיפה יותר, ושמה אפילו כל ייחוס מועיל, ונשתקעו עתה כקציני-מטה מהגרים במדים הדורים וכלויים עם קוקארדות צבעוניות במחנה הפיקוד הארעי והנייד שלו. פליטי אינטליגנציה אווריריים, שחפנים (כדור הקודם היו בוודאי מתים מזמן משחפת) ומלאי גחמות, שלא התאימו לשום קנה-מידה ומסגרת צבאית ושימשו עכשיו כקצינים קרביים לעת-מצוא לאחר שעברו קורס מזורז של תותחנות והתמצאות בשטח עם התמוטט כל הארטילריה השיגרית והטובה; גווארדיה ישנה של חיילים דתיים שנלחמו בשיטות עתיקות, תמימות ועזות אמונה, בצד קשתים וחוגרים שאומנו בשיטות מלחמה חדשות למדי, אוואנגארד נועז של מתאבדים בקרב קטלני בגבעות. רק העוכדה שבכל צבאו נמצאו אך מעטים מכין חסידי המשטר הרגולארי, בן-ימינו, או כמחשבה שניה, גם נצר עתיק, רק עוכדה נחרצת זו, המדובכת בעד עצמה ומאירה דברים באור בהיר, היתה משותפת לכל הקהל הלוחם הזה, אוכלוס עז ועצמאי, שהורכב מיסודות שונים כל כך. לא פלא, שכל הקרבות הללו הביאו רק מפורת גמורה על מתי נאמניו, עדי בוא יום המערכה המכרעת, ההתנגשות הקובעת שאין אחריה, שבה ורק בה יוכח יתרון צבא הפארטיזאנים, הנלחם היום פה ומחר שם, על אסכולות מסורתיות של פיקוד ומטה. שרשרת הפיקוד לא מצאה לה מעולם ממשך נאמן כל כך. אם אי-אפשר היה לערוך יותר דיון איסטראטיגי אמיתי על תנאי המערכה בין איתני הטבע, אפילו יוצגו אלה ויוצבו על שולחן-החול של מעבדה ומטה בלב הדברים, חייבים סיכומים של תנאי המערכה ותיאוריה לפנות אל לב ליבה של הפוזיציה היסודית, מכון שבתו באמצע לא-כלום וסוד התנגדותו העיקשת בין מערכולות זרימה, ולהתוות דרכי נוהג ממשיים לקציני המטה, לא בעד איתני הטבע, אלא נגדם, שיער.

מי שניצב רועד כך

מי שניצב רועד כך בלב המעגל התחייב, כמוכן, להימנע משינוי ערך לדמותו החיצונית, הקופאת בתצלום או העושה תנועות כלפי סביבתה, מקהילה קהילות ודורשת דרשות, מחייכת ופושטת לשון, נוגעת בדברים ומצטודדת מפניהם, מכופפת ברכיה בשעת עלייה במדרגות, אוכלת ופולטת, פעילה על בטנה ושוכבת רגועה על גב, אם לא להיפך, מגיעה עט על הנייר ורושמת צורות ציוריות מוסכמות, ניצבת בקבוצה עם דמויות אחרות, המנסות לחייך ולהעמיד פני מוכנות, אומץ ושליטה בעיניינים בלב לא-כלום, רוצה לומר: הו אלי, לא ייתכן שכאן אנחנו, ונמנעת מגיחוך, מפסיקה לרגע את הכתיבה מעייפות, כי הרוח רוצה והבשר רפה, והזמן לוחץ ויש תביעות מכל הצדדים, גם מהצדדים הנכונים, ועסוקה כל-כך ביצירת שדות-כוח מועשרים במקומות שנמשכת שרשרת עורקי מתכת יקרה על פי קשר

פנימי, או אולי רק חושפת אותם, מנסה להיות שוב בתוך הרצף ולא להשקיף עליו מבתוך, משתדלת ללקט זיכרונות ולשמור על חפצים ומכתבים ישנים בצד תדמית של התפתחות מתואמת, מקימה קולוניות על חול על-פי תבנית ששורטטה בגיל ארבע-עשרה, מכינה היטב את מצבה כנקודת-מיפגש רוטט בין הממדים, של מוכנות, מוסיפה כרגש תפלות, באיזה מובן עדיין כילד או נער, הממשיך תוכניות שהוחזו, ומנסה להציל גם רציפות של תחביבים, מתנועעת בין רגש אובדן כללי ובין רצון להציל אפילו תחביבים, מכינה מפות של עצמה לעוד חמש שנים וכוונת שטופת דמע מפות מלפני חמש, ובעיקר את הבקע הגיאולוגי של שנת השלושים, מכינה את השגיאות הנוראות של עצמה וגם את בגידות האחרים, רוצה שמה שהיה נדמה לה פעם יהיה אמת, גם אם היה רק נדמה פעם, מנסה לקיים שוב רצף שוטף ולכונן מייד נקודות תצפית ברצף, שואפת לזכור בכת אחת רצף, קולוניות ושכיבה רגועה על גב, תוהה אם זה אפשרי בשעת ייסוד קולוניות ושמירה על מישמעת בין עיר ומבצר, ים ונהר, בשעת הרהורים ברצף ובשעת שכיבה רגועה על גב, נהנית מהרגעים הקטנים ופוחדת את הפחד הגדול, או סובלת מהרגעים הקטנים ופוחדת את הפחד הגדול, מתחילה שוב, לאחר רגעי התפוררות גמורים, לבצע בשמחה את ה־grand project מנקודה שהופסק, או אולי לגמרי מחדש (או אולי לגמרי מחדש?), נזכרת בתנועות הקטנות ביותר של דמות אהובה וחוזרת בכל-זאת לצנזר את עצמה, כדי לשמור על דמות חיצונית של כבוד נוקשה, קונה כרטיסי אוטובוס, מתנועעת כחרק ודוכרת עברית בקופסת מוך קטנה, צרה וארוכה, מכושמת כמעט כרשם של שינויי אקלים ומורעלת באידי גאזולין, מרופדת בחול ובפרדסי־תפוזים ועזרים, משובצת בסלעי הרים וכשפת ים כחול, וחצויה בשירטוט עיפרון דקיק של נחל אחד על רקע שיכונים מכוערים, נצורה כטירת צלבנים בפני אויב וצר, מאחורי תעלה ודייק, פושטים כגודד אזרחים חמושים בזמר קרב לשממה, המשתרעת שתי פרסאות מחוץ לעיר, פוליס של מרכולת פלשתית, זכוכית עתיקה וכלי אבן, אוניברסיטה חדשה מזכוכית ומלט על תל חימר, לומדת שם וחושבת את אלה בחדר קר, יושבת לכד ומתאיינת בשקט, מבטלת מסד של עצמה ומכוונת שוב את עצמה במלוא הרצינות החמורה, יודעת ניסיונות אחרים ואומדת את המרחק, קרובה וזרה, כמוכן, גם למי שניצב כך, רועד בלב המעגל ומתחייב להימנע משיווי ערך לדמותו החיצונית, הקופאת בתצלום או העושה תנועות כלפי סביבתה. רק חובות מוגדרות מאוד כלפי השנים הקדושות של עיצוב עצמי ואהבה, תלות בקאנוניזאציה של פרק זמן מוגדר, יכלו לגרום לשיווי ערך מסויים גם לדמות הראשית, העוסקת בחזרות על תרגילים מחזוריים של עצמה ומבכה את מר גורלה בין המצרים.

האורקל המוזר

אכן, לא היה ספק בדבר, האורקל המוזר דובב כרורות: שבע המילים הקובעות יכלו להיסב רק על עצמו, בודד ורזה בין המצרים, עוטה חולצתו ומתייפח כמצרים העליונה ועל חופי יבשת אבודה, שממנה הובאו באוניות הסוף ההיירוגליפים הראשונים; או גם מותח זרועותיו אל אור שמש אחרת במקום שאין בו אוויר ומים, ומדלג מתוך שמחה על שאלות בלי תשובה גלויה לעין, כגון ממה עשוי גופו בין המצרים, או מי שמח כאן מול שמש אחרת, ומה עניין שמש אחרת לכאן, אם לנקוט נוסח מוכר וידוע, ומהיכן היא באה, ומה בין כאב ליבו לנמר שחור, שאם לסמוך על חוקי־ראייה מקובלים כגובה בניין ממוצע גובהו, הרץ שם בין הגבעות, ולמה בכל מקום שהיו שבעה-עשר מבני מינו הופיע מייד השמונה-עשר. שאלות אלו היו עכשיו ממנו והלאה, כי האורקל המוזר דיבר כרורות: שבע המילים הקובעות יכלו להיסב רק על עצמו, ולא על זווית הסיבוב של מערכת הכוכבים או על חוקיה הניצחיים של תורת ההיגיון, כגון חוק השלישי הנמנע, כלי לומר אפילו מלה רעה אחת נגד מודוס בארבארה, וגם לא בעצם, צר היה לו להוסיף את הגלוי ולפגוע במישנה האהובה עליו באופן אישי, וגם לא, רימוז האורקל באורח סתום, על חלקיקי סוד, המרכיבים, למשל, חונצות אמיניות, או על תולדות התהוות שלטון האימהות באיים הקאריביים. לא על כל הדברים המעניינים הללו יכול להיסב המשפט הקובע, אלא רק על תכונות-מפתח של ניהול הקוריקולום, שניתן לשייכן בדרך השערה נועזת לדמויות הפריכות והזעירות, העומסות אותו על שכמן. אבל, אם להביא עצמו כמשל, משום שהשתדל לנהל דיון זה בצורה ההולמת אותו, על איזו מתכונותיו יכלו לדבר שבע המילים? האם על גופו או על תכונות נפשו בת האלמוות, העתידה לשבת יום אחד, עטורת כנפי

כרוב, על עונת פוך צחורה ולפרוט עלי נבל, כאשר לימינה נחח מצלי ליווייתן וכד נקטר, משקה בלול ושמיימי של חלב ודבש, המחומם בדיוק במידה הנכונה? אבל גופו בוודאי יתפורר עוד מעט ומי יכול להמר על נפשו בת האלמוות. נוסף לכך, כשים לב למצב הקיים בעליל, קטעי ארגמן בין פכי פכיה של הסתמיות, החשופים להתקפי כאב מצמית, מה היה יתרון ההתמדה המכפילה בקפידה את משכיה, או הנמשכת בלי למנות את שנותיה, תחת השמש, הנצחת קיום רוזה של גוף או מחשבה? אם, למשל, לא היה סוף נראה לעין לדמות קוראת ומשתזפת, או ממריאה מנקודה לנקודה, תחת השמש, או לגוף נמרי מסוים המזנק בחדווה שאינה יודעת מעצור בין כוכבים, האם יכול היה להסב עליו משפט עז ונמרץ, בן שבע מילים קובעות שבכוונן אפשר להיכנס ישר לשמים? כן, כאילו מידה ביטאו אותו התבוננות חסרת תכלה בצבע אדום או הסכמה בלתי-אישית, שעל מושאה אינה חלה התיישנות, למשפט בחורת ההיגיון? לא, כל הפרוצדורה הזאת לא נראתה לו כעצם בין חושך לחושך ולא סיפקה אפיק התקדמות נכון למחזו התכלית הנרצית. גם מספר הפרטים של ידעו, ספר גדול וצבעוני שטרח להוסיף עליו כל יום איזה רישום חדש, לא יכול להידון במשפט הקובע, כי הלוא פריטים אלה השתנו, אף התרבו, ולרוב גם לא הסכירו דבר, ולא היה טעם להיות תלוי כמניינם בין חושך לחושך. דברים רבים אחרים לא יכלו להידון גם הם במשפט הקובע, כמפורט אפילו דלעיל בקונטרס זה עצמו, חוברת יראים צנומה מאוד. מתוך ריחוק אירוני מסוים אפשר היה, איפוא, לומר שבזכות שבע מילים יכול להיכנס מי שמדובר בו עכשיו לשמים, כי רק מילות השבעה ברורות וקצובות יכלו להצילו בין חושך לחושך, תפילה אחרונה בלב רע*. רק הארה פתאומית כזאת, הצפונה בנוסחת קסם יחידה, ממש כהשבעות חדגוניות של אמידהאבא בודהא, יכלה להלום את מלוא מוזרות מצבו בין אמבות לכוכבים בלב כועת חלל, אוויר ומים, אפוף אדרת זוהרת של לא-כלום ומחייך ברצון טוב ומכויש, מדיף ריח של פירורי גבינה וחלב טרי, מנת חלקו לארוחת בוקר, ומחליק במתינות את אניצי סודר הצמר שלו בין גילופי הריטים נכבדים וכהים בפנינות החדרים, שקרן אור הבאה מבעד לוויולון נחה עליהם בשלווה ואיננה חודרת דרכם, כפי שיכלה לעשות על נקלה בנסיבות אחרות. רק הבנת פתח המקבלת לעיתים צורה של פסוק מועדף, יכלה לבוא במקום צירופי מידע צונן ברעג הנכון ולעורר תקווה לזכות שוב בממשויות שאבדו. הפורמולה הקובעת היתה באמת כליחוש השבעה נואש של געגוע מודע לה, עיקש ומפותל כשורש מנדרגורה המזדקר כהה מהאדמה רק בכמה מקומות בעולם, אך פירורים ממנו יכלו להימצא גם ביורות מבעבעות של אלכימיה קדומה, והיא, הנוסחה הגואלת, היתה בוודאי גם יציאה חוגגת ממכוך חסר תקווה אחר זניחת סתירות ללא מוצא (עם קצף דורר מדומה על השפתיים?), דיון מלא אפלה תחת קליפה קשה, מעוצבת וזוהרת, בלי קשר עם ערוכות טעם חיזון, בנייני גדולה עוצרת נשימה, שלא היתה לו כל גישה אליהם, ובלי הישענות נוסכת ביטחון על מיבני מדע אדירים, למרות שמה שנראה כמערך יבש וקר של מידע זה, יקום נוכרי וצונן ובוודאי אדיש, של פריטי עובדות, התפרקויות יסודות ומשפטי חשבון, היה נהפך מינה וביה, בנסיבות פנימיות וחיזוניות מבוררות היטב, קצת חיזוניות אך בעיקר פנימיות, לשדה פעולתו הלגיטימית והחיזונית של הרצון הטוב, המתגלה, לעיתים, גם בדיוקני ריעיו הקטנים ממנו, הזוג הנודע בשערים: הלוא הם הרצון להבנה והרצון לשלטון; כך, על כל פנים, היו מגדירים אותם פעם במשלים אלגוריים של ימי-הביניים; אירגון, סידור ואיכלוס הספירה המחעצמת ככדור, שנפחו גדל כלי הרף. גם הבנה שלא היתה פתאומית מצד תולדותיה בלב הדברים חייבת היתה להינתק לגמרי מאמונה ביקום הבריור הכללי, לאחר שהשתחררה עוד קודם מהנחות מקיפות מעבר לתחום הניסיון, ואף לא לצפות לגילויים המעודכנים של שפע פריטי המערכת הכוכבית והמחשבתית הזאת, כפי שהעיר בצדק כבר המורה הראשון, מניח יסודותיה היחיד והמהימן של השיטה הקדושה. גם לא שטיחות המצב, אם כבר נפנה להנדסה מתונה ושקולה, גיאומטריית המישור וסטריאומטריה באספמיה, אלא דווקא מעמקיו הפועמים ורבי הסבר, שחוגג-המבט יכול להקיף רק אחדים מהם, תבעו ריכוז תשומת הלב ביחס בין חוגג-המבט למושאייו במקום כשחיה נלהבת בלב המעמקים עצמם בין חושך לחושך: הארות מובנות ומסות גדולה הנפקחות לחוג המבט ביחסים שונים של אור ואפלה, שניתנים לפעמים לתיאור מיספרי מוקפד, החייב, אמנם, לקחת בחשבון גם את נקודת יציבתו או ציפתו של גוף המשקיף,

* או מתוך הגזמת מה אפשר היה לומר שבזכות שבע מילים קובעות נכנס מר מוקד ישר לשמים, לאחר שניצב איחן ותימרן בתבונה וניצל בצורה זו בין חושך לחושך.

השוחה במים רכים, נושם ופולט בעזרת בזימיו הכחולים והמעוגלים, המתנפחים ומתכווצים חליפות; וכן לשים לב להרכב הכימי של המים, כמעבדות עשויות אכן, או רק צמחי ים ומים, לחום וקור שלהם, ולאוכלוסיית דגים, אמבות, תמנוני עומק ואלמוגים, המצויה בשיכבותיהם השונות, מבלי לדבר על שרידי אוניות, אצות ומטמוני הזהב בקרקע אוקיאנוס, ועל תנועותיהם המביכות והאיטיות של שוחים אחרים ובניינים ממים ואצות שניסו להקים פה ושם, על תחושות של צלילים שונים ומגנינה במים, שכונו על-ידי משורר כרם ים אגדי, קרבות עם כרישי ענק שחורים ומפלצות כל תשוערנה בין חושך לחושך.

מי שאיננו איתי עכשיו

מי שאיננו איתי עכשיו לא היה איתי אף פעם. 'מי שאיננו איתי עכשיו לא היה איתי אף פעם.' "מי שאיננו איתי עכשיו לא היה איתי אף פעם." מי שאיננו איתי עכשיו לא היה איתי אף פעם. מי שאיננו איתי עכשיו לא היה איתי אף פעם. מי שאיננו איתי עכשיו לא היה איתי אף פעם. השמעת משפטים דוגמאטיים ואמיצים רק לכאורה, הדומים לשריקות ששורק לעצמו נער כודר כלב יער, אמירתם בלב חלל ריק, או בלב רצף הומה ומלא עובדות, או מצבי דברים ואפשרויות, תמוהים ומפתיעים, לא יכלה כשלעצמה להושיע את מי שעמד להתפורר תוך זמן לא-ארוך, גם אם יידונו המשפטים מצד תוכנם הנוגע בעיקר מעמדו ובהצלחתו מהסופיות הרעה הזאת. מה עוד שהמשפט הדוגמאטי הנוכחי לא דן כלל בצדק ובאלמות, אלא במצב-דברים מסוים כתחום המיקצבים שבין מורה לחלמיד, בין שני אוהבים, כלב פריצה מהפכנית או במצב קיצוני של המשך הקו העיקרי. במבט הראשון הוא בוודאי לא היה תחמושת של ישועה. לכן נשוב לכיסוס המשפט עצמו, ויישומו בין פסוקים של חיל-הישע בוודאי יבוא כפרקים הבאים של חיבור תיאולוגי נזות זה או אחר.

מי שאיננו איתי עכשיו לא היה איתי אף פעם. הרי אם היה איתי או באמת, היה עם מרכז אישיותי המתבטא גם עכשיו (וביחוד עכשיו) בצורה יפה, מופלגת ומורכבת כל-כך, ביטוי תוכני יפה, מופלג ומורכב כל-כך (גרקיטוס). אך אם נניח שלא מדובר בהידרדרות, בירידת היכולת מאז השיא הראשון, בין חושך לחושך, אלא בהפלגה אוואנגארדית מובהקת (אם להשתמש בסינודרום נערות ורעננות של מאנסארדות פאריסאיות ודירות-ידידים במוסקבה, מינכן ודאבלין של ראשית-המאה לעיניין כה רציני), הרי מי שלא היה עכשיו איתו בוודאי לא הבין אותו אף פעם.

ואריאציה שפינוזיאנית

ההתגוננות האינוספיות בצלעי הסובסטאנץ נבעו בהכרח מאופיו, מאופיין ומאופי התואר שתחתיו הן נחפשו, כלומר בחשבון האחרון רק מתוכו ומכוח אופיו בלבד, כאשר גם השתקפויות של כל אלו במחשבה היו רק פן אחד של הסובסטאנץ עצמו, העצם האינוסופי גופא, שלית אחר פנוי מיניה. בנדיקטוס, הרצין ככל המטאפיסיקאים והאוטולוגים, העלה מחשבות אלו, שהיו נביעה הכרחית ממהות הסובסטאנץ עצמו, ממש כשם שפניו, חיוכו וליטוש יהלומיו והרגשת האושר, אהבת האל השיכלית, שפקדה אותו, היו חלק בלתי-נפרד מכוליות האל או הטבע. גם מחשבות אלו על בנדיקטוס היו נביעה הכרחית כזאת ממהות העצם גופו, שההכרח חשוב בו מזמן, וגם אילו היתה מחשבת בנדיקטוס רק היערכות חומרית (למשל, של מילים המפורשות כאירועים או כסימנים חומריים), ולא אופן-גילוי של היבט או תואר אחד מהיבטיו או תארו האינוסופיים של העצם, עדיין היתה נותרת 'מחשבה' זו בגדר נביעה הכרחית, אף כי משוטחת כדי מימד אחד, גופני או חומרי, שאמנם כבר אמר עליו בנדיקטוס עצמו שאיש איננו יודע למה מסוגל גוף מורכב מאוד.

מכל מקום, לא רק הוכחת פרטי אופיה של המציאות, אלא גם פרטי המציאות, או הממשות, עצמה

הסתעפו כהכרח מיסודות הממשות הזאת, לאו דווקא רק ממחשבה החושבת את עצמה, אלא מכוליות המתגלה בפרטיה, כלומר מהרבמימד ומהרכתואר עצמו. "גופי ורוחי הם התגוננות הכרחית בעצם האינסופי" או "גופי ורוחי הם התגוננויות הכרחיות בעצם האינסופי" היה, איפוא, המשפט הקובע בן שבע המילים, יחידת-הקסם כוללת המובנות והישועה, שפיזר את ערפילי הבערות ונטע אותנו בתחום קיומם הנצחי של הגופים והמושכלות, שהיינו נטועים בו ממילא, בין שביטא חוסנו הרוחני את חוסן גופנו ובין שהקביל לחוסן מגעינו, הטכניים והאחרים, עם המציאות בכל הדרגים, הגופני והרוחני, שניים הידועים לנו מאינסוף תארי הכוליות. לא היה כאן מקום לשום נזירות של הסובייקט, להיפך. חוסן גופני ורוחני העיד על חיוניות חפישתנו את האל או העצם שבתוכו אנו שרויים כאיפנונים של התגוננויותיו מצד היבטו הרוחני או הגופני, בחינת אופן סופי חסון השמח על קונו, שהוא חלק ממנו. גם הקהיליה המדינית, החופשית והנבונה ביותר היתה רק צירוף מושכל של ארפנים סופיים חסונים ונכונים, שזכותם לכל דבר היא כמידת חוסנם באספמיה (והדימיון הדתי היה רק מקדים עמוס, אף כי מבריק כדרכו, של תודעתם השנונה). אולט השתכללות זו של האופן הסופי, החסון והנכון, במידה שהשתרשה, או גם העדרה, היו רק חוליות הכרחיות כשרשרת האינסופית, ניצוצות ותנועות בסך-הכול של כל התודעות וכל התנועות המוכניות. יתר-על-כן, כשרשרת הסיבות, או הנביעות, היה חבוי ונוכח כל רגע, או כל אירוע, כאיבר שלא יישטט לנצח וקיומו האינסופי הובטח לחלוטין, גם אם נראה כגז ואיננו. כך, למשל, אפשר היה לאמר כפה מלא בהקשר מישנתו של בנדיקטוס, כי 'שיכחה לא איימה אף פעם על מה שהיה אצור באוצר המושכלות'. אבל גם כאן הגופים היו ספונים לעד בפניו הפיסיים הניצחיים של היקום, הטבע הטבע, שהזמן היה מבחינות רבות טפל לו.

הדפוס הפסוקי

כאשר נותר רק דפוס פסוקי מהפסוק הממשי היו פתוחות לפניו רק שתי דרכים לצאת משדה-השממה של הסתמיות ולהתגבר על הצורה האדישה שנותרה ריקה מתוכן: הדרך האחת, המתפתלת בתוך סבך המשפטים והאמירות שטרם נגדעו בקרדום שעושפו מבהיק ומתהפך בלהב הלשון הכתובה או המדוברת, סבך-עלווה המצוי וצומח כשדה אינסופי של אפשרויות ומישחקים, ענק ופרוע, אך גם משועבד לכללים ידועים ורועד מאנגריות המיוחדות רק לו, תוך זניחה מובהקת של הצרנות הגיוניות; והדרך השניה אשר בה השלד ההגיוני והמיבנה הערום של הדפוס הפסוקי נהפכו עצמם לפסוק תוך שימה כמרכאות או העברה אחרת מרמה לרמה, בכל כיוון שניתן לביצוע, למשל כפי ש'פסוק לי פסוקך' נהפך מיניה-וביה ל'פסוק לי פסוקך' או לפסוק לי פסוקך, והמבין יבין; וכייתר דיוק כפי שפלוגי ואלמוני כמשפט 'פלוגי קטן מאלמוני' ניחנו בבת אחת בייחוד משלהם והיו לפתע מישם ממשיים לגמרי. אבל אם מדובר בדפוס פסוקי של געגוע, מישוואה אלגברית של חוויה, נוסח כללי של מצבים פרטיים, שבהם רובד מוסמך באופן רצוי או בלתי-רצוי לרובד וספירת-קיום מקורבת לספירת-קיום אחרת, בזוויות שונות ומפתיעות כאספמיה, של ביניינים הבלתי-אפשריים רק לכאורה והמבטאים בעצם את אפשרויות הבניה החשובות ביותר, הרי החוויות הוסבו על הדפוסים האלגבריים עצמם, במקום לדבוק באריתמטיקה של פרטים מוחשים.